

Banka Slovenije in nepravilnosti

TV SLOVENIJA 1, 11. 2. 2015, ODMEVI, 22.00

ROSVITA PESEK (voditeljica): Banka Slovenije se je po včerajšnjem molku danes odzvala na domnevne nepravilnosti pri sanaciji bančnega sistema decembra 2013. Takrat so bili razlaščeni imetniki 600 milijonov evrov vrednih obveznic in čez 100.000 delničarjev domačih bank. Ti zdaj tudi na sodišču iščejo pravico, saj menijo, da je bil postopek razlastitve nezakonit. Ob tem so v javnost prišli tudi nekateri dokumenti in neuradne informacije, ki vzbujajo več dvomov o takratnih odločitvah, tako politike, kot bančnikov, hkrati pa so sporne tudi cenitve bank, ki so pokazale različne rezultate.

VIKI TWRDY (novinar): Banka Slovenije je odločitev o izbrisu sprejela na seji sveta banke 17. decembra 2013. Izbrisu mora slediti dokapitalizacija, je zapisala. Ta je bila izvedena z davkoplačevalskim denarjem, za kar je država od Evropske komisije potrebovala zeleno luč. Bruselj je to prižgal dan po odločitvi Banke Slovenije, v četrtek 18. decembra, na kar so v centralni banki računali in zato, kot so pojasnili danes, že dan pred tem sprejeli odločitev o izbrisu.

TADEJ KOTNIK (razlaščenec): Zdaj se pogosto s strani naših oblasti in Banke Slovenije in Ministrstva za finance izpostavlja, počakajmo, kaj bo reklo sodišče v Luksemburgu, kaj bo na osnovi tega reklo ustavno sodišče. To nima zveze s tem, če je nekdo ponaredil dokument ali pa izračunal kapital mimo vseh uveljavljenih računovodskih standardov. To nima zveze z ustavo.

TWRDY: Da je centralna banka lahko razlastila imetnike obveznic in delnic bank, je morala država sprejeti novelo zakona v bančništvu. Ta je na predlog varuha človekovih pravic in razlaščenih posameznikov v obravnavi na ustavnem sodišču. Odločanje o sočasno vloženem predlogu za začasno zadržanje izvajanja zakona je ustavno sodišče uvrstilo na dnevni red seje prav 18. decembra. zato naj bi na tisti decembrski četrtek šteje ne le ure, pač pa tudi minute. Neuradno naj bi sicer na banki izbris načrtovali šele za konec tedna, ko so banke zaprte. Pogoji za izbris je negativni kapital. Zaradi tajnosti centralne banke glede revizij in metodologij na eni strani in izjav članov upravnih in nadzornih organov bank, da so banke kapitalsko ustrezne, ter da je kot ustrezen ukrep namesto izbrisa primernejša konverzija na drugi, drastični ukrepi vzbujajo dvome.

RAJKO STANKOVIČ (Društvo **malih delničarjev**): Zelo težko pristanemo na dejstvo, da imamo na 30. 9. 2013 različne rezultate. Po eni strani vodstva komercialnih bank, skladno z mednarodnimi računovodskimi standardi razglašajo pozitivno stanje, po drugi strani stresti testi po nekih predpostavkah, ki ne zdržijo resnega, resne presoje, pokažejo, da imajo negativni kapital in za posledico to ima izbris tako delničarjev kot obvezničarjev in hkrati 100–procentno lastništvo republike Slovenije.

TWRDY: **Mali delničarji** so iz dostopnih podatkov sami izdelali primerjavo vrednosti kapitala vseh šestih bank, ocenjene po standardni metodologiji in neuradno dobili tudi podatke iz ocen po tajni metodologiji pred izbrisom. Cenitve kapitalske ustreznosti domačih bank sta napravili dve neodvisni revizijski hiši, ki svojega dela ne komentirata. Napotujeta nas na naročnike, ki pa cenitev ne razkrivajo.

PESEK: Dober večer, gospod guverner Banke Slovenije, doktor Jazbec, začniva pri izvornem grehu. Zakaj je republika Slovenija razlastila delničarje in obvezničarje v višini skoraj 600 milijonov evrov.

Dr. BOŠTJAN JAZBEC (guverner Banke Slovenije): Dober večer. Izvirni greh vseh ukrepov, ki so bili predstavljeni tudi v vašem prispevku in vašega vprašanja, je v tem, da so slovenske banke bile v celotnem obdobju pred letom 2013 podkapitalizirane in niso ustrezale vsem zahtevam regulatorja Banke Slovenije in pa v sistemu evropskih centralnih bank, Evropske centralne banke. Kot veste, je celoten postopek sanacije in tranzicije slovenskega gospodarstva potekal preko posojil bančnega sistema, ki je bil v veliki meri v državni lasti in zaradi tega in zaradi vseh zapletov po izbruhu finančne krize, ki so se vlekli preko vzpostavitve slabe banke in veste, da je bilo tam veliko zapletov, ki so kazali na določene

nepravilnosti, je enostavno v trenutku, ko je vlada Republike Slovenije v začetku leta 2013 želela prenesti slabe terjatve na družbo za upravljanje terjatev bank, bilo zahtevano s strani Evropske komisije, da v kolikor se uporabi davkoplačevalski denar za dokapitalizacijo bank, mora biti najprej opravljen skrbni pregled vseh slovenskih bank oziroma vsaj 80 odstotkov aktive slovenskih bank. Iz teh skrbnih pregledov, ki so bili opravljeni v drugi polovici leta 2013 je sledilo, da morajo vsaj 4 slovenske banke, ki so bile tako ali tako v večinski državni lasti, zaprositi za državno pomoč, ker ni bilo nikogar drugega, ki bi dokapitaliziral dejansko državne banke. V tem trenutku pa je Evropska komisija zahtevala strogo spoštovanje dodeljevanja državne pomoči tem bankam in zahtevala, da se ta priporočila in zaveze, okviri, pravni okviri dodeljevanja državne pomoči strogo izpolnjujejo. Ena izmed zahtev je bila tudi, da se v celoti izbrise kapital bank in pa vsi instrumenti, ki so predstavili podrejen kapital v državnih bankah.

PESEK: Zdaj pa če greva zelo konkretno, da bova čim več stvari razjasnila. Če je to zahtevala od nas, zakaj tega ni zahtevala recimo pri saniranju avstrijske banke, Hypo bank, ki ji je Avstrija dala tudi eno milijardo državne pomoči, pa ni bilo potrebno izbrisati nobenih delničarjev in obvezničarjev. Isto ni bilo potrebno tega narediti pri italijanski banki Monte del Paschi, obe sta dobili državno pomoč, izbrisa pa ni bilo.

JAZBEC: V celoti ne drži vaša trditev, zakaj? Zaradi tega, ker sta obe banki že bili v postopku dodeljevanja državne pomoči, preden so bila spremenjena pravila od prvega avgusta 2013. In od takrat naprej so ta pravila na strožji način določala ...

PESEK: Mi smo imeli smolo, hočete reči.

JAZBEC: V tem trenutku lahko temu pritrdim, da ja.

PESEK: A se ni avstrijska Hypo Banka leta 2014 šele dokapitalizirala?

JAZBEC: Pravno gledano je bila avstrijska banka, ki jo omenjate že v postopku dodeljevanja državne pomoči in nova spremenjena pravila za to banko niso veljala.

PESEK: Zdaj bom nekoliko stvari zapletla, ampak vendarle. Imamo poučene imetnike obveznic, tipa UT2, in imetnike podrejenih obveznic LT2. Preden je prišlo do tega izbrisa, je Ljubljanska banka naročila analizo in sicer pri dveh ustanovah – pri odvetniški pisarni v Frankfurtu in pri nas, pri inštitutu za primerjalno pravo. Oboji so rekli – ko gre za poučene imetnike obveznic, ni težav. Ko pa gre za navadne državljanke, če poenostavim, ki ste jim na šalterjih ponujali te obveznice, češ, vzemite jih, ker so obrestne mere visoke, pa pišejo oboji takole: »Razlastitev ni skladna s pravili EU, niti s slovensko ustavo, tem papirjem bi lahko kvečjemu sporazumno znižali vrednost, ne morete jih pa kar izbrisati.« To je bilo mnenje, narejeno pred izbrisom. Zakaj ga nismo upoštevali?

JAZBEC: Poglejte, vsa ta vprašanja so zdaj v presoji na ustavnem sodišču in ustavno sodišče naj odloči, ali so bili ukrepi Banke Slovenije, ki so strogo spoštovali oziroma ali je bil zakon o bančništvu, ki je bil spremenjen in je omogočal izbris podrejenih obveznic v skladu s slovensko ustavo ali ne. In na ta vprašanja moramo počakati, ko bo na to odgovorilo ustavno sodišče. Če lahko na komentar gospoda Kotnika, sploh spet se pojavljajo namigovanja, da je Banka Slovenije manipulirala s podatki, vendar smo celoten skrbni pregled leta 2013 opravili ravno z namenom, da ne bi prihajalo do namigovanj, da je Banka Slovenije kakorkoli manipulirala s podatki, s pomočjo zunanjih ocenjevalcev, ki so potem ponovili skrbne preglede v letu 2014, ko je skoraj 130 evropskih bank na enak način bilo pregledanih kot vse slovenske banke.

PESEK: Do teh vrednotenj in ene tabele zanimive bova še prišla, ampak samo če se za trenutek še tukaj zadrživa. Izbrisa nismo naredili samo pri nas. Naredila ga je tudi Španija in naredila ga je tudi Nizozemska. Ampak – štiri banke v Španiji so že poplačale izbrisanim skoraj 90 odstotkov terjatev, nizozemska banka SNS pa je plačala glavnico in še 2–odstotne obresti. Skratka, banke, ki so to naredile, že popravljajo svoje napake oziroma države, pardon, sem se narobe izrazila, pri nas bodo pa ti izbrisanci, če jih tako imenujemo, čakali približno dve leti na nek sklep luksemburškega sodišča, potem pa še našega ustavnega sodišča. Če jim bo šel v prid, seveda. Če jim ne bo, potem tako ali tako ...

JAZBEC: Nova evropska direktiva za nadzor in predvsem za dodeljevanje državne pomoči, ki bo uveljavljena v letu 2016, bo še strožja. Takrat bo v primeru dodeljevanja državne pomoči, torej koriščenja davkoplačevalskega denarja v primeru, da zasebni lastnik ne more izpolniti in vložiti zahtevanega kapitala, zahtevala ne samo izbris osnovnega kapitala in podrejenega kapitala, temveč tudi vseh nezajamčenih depozitov nad 100.000 evrov.

PESEK: Greva zdaj k temu vrednotenju oziroma oceni kapitala, kar nas je včeraj še posebej razburilo. Mislim, da imava tukajle eno tabelo, ki govori o višini kapitala v Ljubljanski banki in sicer pravi takole – višina kapitala, dne 30. 9. 2013, medletno poročilo NLB-ja govori o 819 milijonih evrov pozitivne. Odločba o izrednih ukrepih Banke Slovenije pa v svojem dokumentu navaja minus 318 milijonov evrov. Ker je razlika več kot milijarda, jo prosim komentirajte, če govorimo o istem dnevu.

JAZBEC: Poglejte. Banka Slovenije je regulator, ki mora zahtevati zahtevano kapitalsko ustreznost vseh bank, ki delujejo v Sloveniji. In ko se ugotovi, da banka ne ustreza kapitalskim zahtevam regulatorja, torej Banki Slovenije in s tem od novembra naprej tudi Evropske centralne banke, mora lastnik banke vložiti, vplačati zahtevan kapital. V primeru, da zasebni lastnik tega ne more narediti, lahko vstopi država, če presodi, da je za stabilnost bančnega sistema to potrebno. V kolikor se ugotovi, da mora biti koriščen davkoplačevalski denar, se mora po zakonu o bančništvu opraviti ocena likvidacijske vrednosti banke na tisti dan in iz te likvidacijske vrednosti banke izhaja zahtevana potreba po kapitalu.

PESEK: Ampak to milijardo, če lahko razložite.

JAZBEC: Glejte, te milijarde lahko utemeljimo tudi s tem, da je Banka Slovenije že leta 2009, 10, 11 zahtevala dokapitalizacijo Nove ljubljanske banke, pa nikoli, nikoli niso bile te zahteve v celoti izpolnjene.

PESEK: Mi dovolite zdaj dve zelo banalni vprašanji? Če sem jaz direktor NLB-ja, pa ne morejo mi eni revizorji, ali se jim reči likvidacijski ali katerikoli, že od leta 2006 so pri nas revizorji dolžni upoštevati vsi iste mednarodne standarde, ugotoviti pozitivnega stanja, to krepko pozitivnega, drugi pa negativnega, jaz pa potem ostanem tam in sem direktor tako v negativni, tako v pasivi in se mi to ne zdi nič čudnega, da me nekdo označi za slabega direktorja?

JAZBEC: Poglejte, ste sami rekli banalni primer. Vam bom odgovoril z banalnim primerom. Na če hodite nekaj let k splošnemu zdravniku in se slabo počutite, vam po nekaj letih splošni zdravnik, vas pošlje k specialistu, ki vam ugotovi resno bolezen. In v tem je razlika, med pregledi, ki jih opravljamo tekom leta in skrbnim pregledom, ki smo ga morali opraviti leta 2013 in ki ga je potrdil pregled skrbni pregled evropskega sistema leta 2014.

PESEK: Ampak gre za eno milijardo. Mi imamo proračun 8 milijard pa še nekaj. To je ja tako velika razlika, da ...

JAZBEC: Poglejte, guverner Banke Slovenije sem od 17. julija 2013. Ko sem vstopil v Banko Slovenije, smo takoj začeli pregledovati vse bilance bank. Ker je Evropska komisija zahtevala, da ... oziroma ker je vlada Republike Slovenije želela prenesti slabe terjatve iz državnih bank na družbo za upravljanje terjatev bank, je Evropska komisija zahtevala, da opravimo skrbni pregled. Takrat, če še enkrat ponazorim za primerjavo, smo od splošnega zdravnika šli k specialistu, ki je natančno ugotovil dejansko stanje v slovenskih bankah. In seveda, zdaj se pojavlja veliko veliko dvomov o tem, ali je bil znesek dokapitalizacije prevelik. Na podlagi podatkov, ki jih lahko vsak pogleda na spletnih straneh Banke Slovenije, če pa ne verjamete spletnim stranem Banke Slovenije, pa jih lahko pogledate kjerkoli drugje, so slovenske banke šele danes primerljive po kapitalskih ustreznostih z evropskimi bankami. Torej, iz tega dejstva je težko govoriti o tem, da smo preplačali oziroma da smo prekapitalizirali slovenske banke, kajti danes so vse slovenske banke, tudi neposredno pod nadzorom Evropske centralne banke in v tem primeru morajo biti primerljive.

PESEK: Časa nama bo zmanjkalo, ampak nekatere stvari morava razčistiti. V naših očeh je doktor France Arhar prvi guverner, oče tolarja in še česa in njegovo mnenje zelo cenimo. Vam bom prebrala, kaj je rekel. Pri ocenjevanju NLB-ja sta na primer dva različna ocenjevalca dobila, on pravi, kar za ena in pol

milijardo evrov različno oceno manka kapitala. O tej razliki ni bilo razprave. Odločili so se upoštevati kar višji primanjkljaj.

JAZBEC: Zaradi tega, ker je prišlo, do razlike je prišlo zaradi tega, ker je bila ena ocena narejena na podlagi pristopa od spodaj navzgor in ta ocena je uradno ocena, ki jo moramo uporabiti pri metodologiji skrbnih pregledov, druga ocena, od zgoraj navzdol pa je zajemala drugačne podatke, drugačno granulacijo podatkov in je bila uporabljena zgolj za kalibriranje in odprav morebitnih nepravilnosti pri prvi metodi. Povejte mi nekaj. Če smo leta 2013 naredili stresne teste in dokapitalizirali slovenske banke, kako to da so evropski stresni testi potrdili rezultate iz leta 2013? In drugo vprašanje: ta denar ni šel nikamor. To so slovenske banke, saj so v stoprocentni slovenski lasti in vsi davkopllačevalci smo lastniki teh bank.

PESEK: O tem se gotovo strinjava, da denar ni šel nikamor, ampak če se še včeraj spomniva, ker seveda se bo zdaj vrtelo vse okoli števil. Če se včeraj spomniva še tukajle dveh gostov – govorila sta o kapitalski ustreznosti bank. Pri NKBM–ju celo okoli 20 odstotkov, pri NLB–ju 17, povprečje EU je 10 odstotkov. Klasično vprašanje slovenskega davkopllačevalca je, zakaj smo pa v te banke dali toliko denarja, če smo se na zunanjih trgih zadolžili in smo zdaj pristali pri 30 milijardah dolga, naše banke so pa polne denarja. Kaj bi odgovorili?

JAZBEC: Poglejte, zaradi tega, ker je to problem celotne slovenske tranzicije, ki se zrcali v stanju slovenskih bank. In to stanje se je popravilo leta 2013, ko smo slovenske banke dokapitalizirali. Danes vse slovenske banke izpolnjujejo kapitalske zahteve Evropske centralne banke in so primerljive po kapitalskih ustreznostih. Drugo vprašanje pa je, ali te slovenske banke v resnici so tako uspešne, kot poslušamo že vrsto let. Ampak to ni vprašanje za centralno banko, za Banko Slovenije. To je vprašanje za lastnika. In na drugi strani, danes je veliko ljubiteljskih ocen o tem, kakšen mora bit kapital v posameznih bankah. Ampak za to je po zakonu zadolžena Banka Slovenije.

PESEK: Ampak jaz sem vam te podatke, okoli 20 odstotkov, 17 odstotkov, nanizala. Vi gotovo imate bolj natančne, ravno za to, da bi v vprašanju nakazala na poanto, da imamo v slovenskih bankah res veliko denarja, za kar pa morebiti ne bi bilo take potrebe, glede na to, da smo se za to sanacijo zadolževali?

JAZBEC: To, da je v bankah veliko denarja, še ne pomeni, da v celoti izpolnjujejo kapitalske zahteve. Kapitalska zahteva je regulatorni okvir, ki ga morajo izpolnjevati vse banke, ki delujejo v evro–območju. Kaj pa banke s tem denarjem počnejo ali ne počnejo, pa ni vprašanje samo bančništva in slovenskih bank. In na to sem opozoril, če lahko pogledate že 3. januarja 2013, ko sem povedal, da je dokapitalizacija slovenskih bank zgolj potreben, ne pa zadosten pogoj, da bomo v Sloveniji končno lahko uživali sadove višje gospodarske rasti in večje zaposlenosti.

PESEK: Gospod guverner, zamerili nama bodo, če vam dveh vprašanj, treh, ne bom postavila. Lepo prosim za kratke odgovore. Banka Celje je imela 52 milijonov negativnega kapitala. Ko ste izbrisali obvezničarje in delničarje, je njen kapital naenkrat postal pozitiven. Ker je bil ta izbris v višini 90 milijonov, je imela banka 40 milijonov plusa. Zakaj niste povabili izbrisancev oziroma lastnikov obveznic, da preden jih razlastninite mogoče oni dokapitalizirajo in poskušajo reševati banko, ne pa, da ste vsem vse vzeli.

JAZBEC: To ni popolnoma res. Kot veste, je vlada republike Slovenije najela svetovalca, ki bi pomagal najti kupca za Banko Celje v letu 2014. Na več kot 30 naslovov je bila poslana ponudba za morebiten nakup Banke Celje. Nekateri na te ponudbe niso niti odgovorili. Zakaj? Zaradi tega, ker je očitno slovensko okolje še vedno neprijazno do kakršnegakoli tujca, ki bi lahko v tem primeru dal zasebni kapital za rešitev Banke Slovenije. Še enkrat – Banka Slovenije zgolj in samo presoja in ugotavlja kapitalsko ustreznost bank. Kaj se pa z bankami dogaja, kdo v upravah sedi, kdo so člani nadzornih svetov, to je vedno stvar lastnika in tudi te stvari se spreminjajo z novim zakonom o bančništvu, ampak tudi tam imajo veliko pomislov tako na strani bank, združenja bank in pa vseh zainteresiranih deležnikov.

PESEK: Upam, da boste še kaj prišli, ker imamo še veliko vprašanj, za nocoj pa, gospod guverner, hvala lepa.

JAZBEC: Hvala vam za priložnost, da lahko pojasnim.

PESEK: Hvala.